

N:o 95.

Ank. till Riksd. kansli den 28 april 1905, kl. 3,30 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckta motioner i fråga om utredning och förslag angående inlösen af de frälseräntor, hvilkas inlösande ej åligger statsverket.

(I. A.)

I två inom Andra Kammaren väckta, till statsutskottet remitterade motioner hafva herr *J. Bengtsson* i Bjärnalt (motion n:o 18) och herr *C. Sandquist* (motion n:o 33) sammanstämmande hemställt, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, om och på hvilka villkor de frälseräntor, hvilka det jämlikt gällande författningar för närvarande icke åläge statsverket att inlösa eller ersätta, måtte kunna blifva delaktiga af denna förmån, samt därefter för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill denna utredning kunde föranleda.

Beträffande de skäl, motionärerna anført till stöd för nämnda förslag, tillåter sig utskottet hänvisa till motionerna.

Redan länge har önskvärdheten af »jordäganderättens konsolidering» genom förenande af jord och ränta i samma hand varit i svensk lagstiftning erkänd. Först tillades ränteägaren lösningsrätt till jorden,

Bih. till Riksd. Prot. 1905. 4 Saml. 1 Afd. 53 Häft. (N:o 95).

när denna gick i köp. Därefter tillades jordens ägare samma rätt med afseende å räntan, när denna föryttrades. Lagkommittén och lagberedningen upptogo i förslagen till jordabalk stadganden i syfte, att så beskaffade splittringar i äganderätten skulle komma att småningom upphöra.

I skrifvelse till Konungen den 5 maj 1893 har Riksdagen, under erinran att syftet med den ömsesidiga lösningsrätt, som tillkommer räntetagare och jordägare, icke kunde vinnas, så länge det stode vederbörande fritt att åter upplösa den förening af jordäganderätten och frälseräntan, som med begagnande af lösningsrätt eller på annat sätt blifvit vunnin, anhållit om utarbetande af lagbestämmelse, som förbjöde ett dylikt skiljande när ränta och jordeganderätt kommit i samma hand. Detta ärende har, sedan lagförslag i ämnet utarbetats men efter högsta domstolens hörande funnits ej kunna godkännas, af Kungl. Maj:t öfverlämnats till lagberedningen.

Ett steg i syfte af dessa räntors bortfallande under vissa förhållanden är sålunda af Riksdagen taget; och då nu af innevarande års Riksdag blifvit i afseende å afgäld från afsöndrad lägenhet beslutadt att anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utreda, under hvilka villkor innehafvare af afsöndrad lägenhet må berättigas att lösa sig från sådan del af afgäld, som förklarats öfverskjuta å afsöndringen belöpande andel i stamhemmanets utskylder, samt låta utarbeta och för Riksdagen framlägga det lagförslag, hvartill berörda utredning kunde gifva anledning, finner utskottet, att med lika skäl må kunna ifrågasättas, att för dem, hvilka utgöra sådana frälseräntor, som det icke åligger staten att inlösa eller ersätta, beredes möjlighet att lösa dessa räntor.

Utskottet vidhåller visserligen den inom Riksdagen vid flera föregående tillfällen uttalade mening, att, då uppkomsten af ifrågavarande räntor, särskildt hvad frälseeskatteräntorna beträffar, grundar sig på aftal af privaträttslig natur mellan enskilde, staten icke kan anses förpligtad att genom uppoffring från det allmännes sida vidtaga åtgärder för att åstadkomma inlösen af dessa utskylder. Det vore emellertid önskvärdt, att de olägenheter, som tillvaron af dessa å jorden hvilande räntor medför, komme att upphöra; och då Riksdagen genom en utredning i det syfte, motionärerna föreslagit, blefve satt i tillfälle att närmare pröfva de åtgärder, som lämpligen skulle kunna vidtagas för vinnande af rättelse i ofvanberörda förhållanden, har utskottet ansett sig böra förorda en sådan utredning.

Utskottet hemställer alltså,

att Riksdagen, med anledning af herrar J. Bengtssons och C. Sandquists ifrågavarande motioner, må i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, på hvad sätt och under hvilka villkor de, som utgöra sådana frälseräntor, som enligt gällande författningar icke af statsverket inlösas, må sättas i tillfälle att lösa sig från dessa räntor, och för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill utredningen må gifva anledning.

Stockholm den 28 april 1905.

På statsutskottets vägnar:

HUGO TAMM.

Reservation

af herrar *J. A. Sjö* och *L. Eriksson*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa, att den i ämnet väckta motionen måtte af Riksdagen bifallas.
